

3. Василенко А. М. Використання ігрових технологій у методичній роботі ДНЗ / А. М. Василенко // Таврійський вісник освіти. – 2005. – № 1. – С. 41-47.
4. Котенко В. Застосування ігрових і мовленнєвих технологій на уроках рідної мови / В. Котенко // Сучасна школа. Український шкільний світ. – 2010. – № 9. – С. 25-27.
5. Кукушин В. Ігрові технології на уроках / В. Кукушин // Відкритий урок. – 2006. – № 11-12. – С. 3-9.

Мар'яш В.

Науковий керівник – доц. Задорожна О. М.

ПОНЯТТЯ «БОЖА МАТИ» ЯК СКЛАДОВА ОБРАЗУ МАТЕРІ В ПОЕТИЧНІЙ МОВІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Мовна картина світу Тараса Шевченка – невичерпне джерело лінгвістичних студій. Науковців приваблює простий і водночас насичений глибокими образами спосіб викладу інформації, багата тропейна система, спектр стилістичних фігур. Сьогодні вже сформована ціла методика дослідження поетичного дискурсу Кобзаря (С. Єрмоленко, А. Мойсієнко, М. Шевченків (Пастух), О. Задорожна та ін.). Проте кожна людина по-своєму інтерпретує Поетове слово, котре (як засвідчили сучасні події в Україні) завжди актуальне.

Мета нашого дослідження – проаналізувати поняття «Божя Мати» як складову образу матері в поетичній мові Тараса Шевченка. Реалізація окресленої мети передбачає виконання низки завдань: виокремити з поетичного масиву Кобзаря контексти, в яких наявний образ Богородиці; простежити семантичне наповнення та конотативне значення вербалізаторів цього поняття.

У словосвіті Тараса Шевченка, як і будь-якого християнина, неодмінним складником образу матері виступає поняття «Божя Мати». Семантична близькість понять зумовлена спільним фрагментом дійсності – народженням. У однойменній поемі «Марія» Шевченко називає основну роль Богородиці для християн: *Що в мир нам Бога принесла* («Марія»). Водночас ця метафорична конструкція містить виразний українознавчий компонент – дієслово *принесла*, що вживається у звичній для мовної картини світу українців імпліцитній формі називання народження – *бузьки принесли*. Разом з тим Кобзар акцентує на тому, що Друга Особа Святої Трійці упродовж багатьох століть вже існувала, і саме Марія стала своєрідним «провідником» Христа у світ людей. Віряни східного обряду (до яких належав і Шевченко) сприймають Богородицю і як жінку, яка народила Спасителя-Ісуса, і як матір усіх скривджених і пригноблених (особливо сиріт і вдів), і як небесну заступницю усіх людей (оскільки Месія на хресті віддав увесь люд в особі святого Івана під опіку Марії). Названі аспекти значення поняття «Богородиця» повновартісно функціонують у поетичній мові Тараса Шевченка.

Образ Божої Матері витворюють лише позитивно оцінні семантичні одиниці, які ословлюють сердечні переживання за долю Сина. Наприклад: *І серце, мерзло і пеклось* («Марія»). Поет застосовує цікавий стилістичний прийом – змішування стилів: для вираження високого змісту (почуттів Богородиці) автор послуговується народно розмовними лексемами (*мерзло, пеклось*). Таким чином Тарас Шевченко реалізовує мету свого твору – показує, що Марія переживає за свою дитину, як і будь-яка мати; свідомо того, що це люди завдали Йому страждань, стали причиною Його смерті, проте приймає кожну людину, заступається за усіх, молиться за нас: *Святая мати всюди йшла, Його слова, його діла – Все чула, бачила і мліла. І мовчки трепетно раділа* («Марія»). Водночас використання народно розмовної лексики виразно репрезентує ще одну авторську інтенцію – Богоматір заступається за кожну людину незалежно від її соціального статусу (не тільки за панів, але і за кріпаків), і кожному стражденому (а найбільше в українському суспільстві страждали невольники) Вона воздає милості. Водночас органічне змішування стилів є високохудожнім авторським засобом, який робить поезію Кобзаря близькою і зрозумілою і для неосвічених селян-кріпаків, і для інтелігенції.

Як бачимо, у творах Кобзаря на релігійну тематику чимало старослов'янзмів. Такий стилістичний прийом потрактовуємо різноаспектно. По-перше, старослов'янзми – іманентна ознака конфесійного стилю, із якого взято образ Марії. По-друге, уведення старослов'янської лексики до мовної тканини Шевченкових творів виражає відому із біографії обізнаність поета із релігійною літературою (а в середині XIX століття існували лише старослов'янські переклади

богослужбених книг, Святе Письмо було перекладене П. Кулішем на українську мову аж у 1872 р.). По-третє, вмiле оперування старослов'янською лексикою показує освiченiсть автора, рiвень його грамотностi.

Мовний образ Богородици мiстить сему «страждання». Дослiдження Шевченкових творiв репрезентує частотнiсть метафоричних конструкцiй, складниками яких є дiєслова *плакати, ридати, страждати, гинути: І в путь Марiя нашвидку збиралась. Та тяжко плакала, ридала* («Марiя»). Названi образнi засоби мови у тексті часто видiленi логiчним наголосом i виступають смисловим центром фрази, а то й цiлого вiрша. Такий пiдхiд iмплицитно ословлює всеохопну любов Марiї – вона не знала спокою нi фiзичного (постiйно перебувала в дорозi), нi морального (хвилювалася за Сина), проте в образi Святого Iвана взяла всiх людей (котрi стали причиною страждань її Дитини) пiд опiку i дотепер щодня молиться i заступається за них.

Констатуємо, що Тарас Шевченко часто працював у жанрi вiршованої молитви. Цiкаво, що вiршi такого типу ряснiли бiблiйними епiтетами, сталими конфесiйними виразами: *Святая сило всiх святих – Пренепорочная, Благая!* («Марiя»). Водночас нестягненi форми прикметникiв та рiзноманiтнi повтори возвеличеної релiгiйної лексики надають художньому твору особливого високого звучання i змiсту, увиразнюють потребу, силу та важливість молитви рiдною мовою.

Отже, поняття «Божа Мати» у мовосвiтi Тараса Шевченка наповнене традицiйним для концептуальної картини свiту українства змiстом: i як жiнка, яка народила Спасителя-Исуса, i як матiр усiх скривджених i пригноблених (особливо сирiт i вдiв), i як небесна заступниця усiх людей. Водночас у процесi ословлення Богородици автор використовує мовнi одиницi з семами «страждання», «любов», «милосердя», «прощення». Перспективою нашого дослiдження стане поняття «Україна» як складова образу матерi в поетичнiй мовi Тараса Шевченка.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вiчний як народ : сторiнки до бiографiї Т. Г. Шевченка : навч.посiбник / авт.-упоряд. : О. І. Руденко, Н. Б. Петренко. – К. : Либiдь, 1998. – 272 с.
2. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесностi : стилiстика та культура мови / Єрмоленко С. Я. – К. : Довiра, 1999. – 431 с.
3. Кульчицький О. Свiтовiдчуття українця / О. Кульчицький // Українська душа. – К. : Думка, 1992. – С. 48-66.
4. Мойсiєнко А. К. Слово в аперцепцiйнiй системi поетичного тексту. Декодування Шевченкового вiрша : [монографiя] / Мойсiєнко А. К. – К. : Сталь, 2006. – 304 с.
5. Росовецький С. Бiблiйнi мотиви у творчостi Шевченка / С. Росовецький // Темi i мотиви поезiї Тараса Шевченка / Ю. Барабаш, І. Дзюба, В. Пахаренко, О. Боронь та iн. – К. : Наук. думка, 2008. – С. 344-372.
6. Шевченко Т. Г. Кобзар. Повна iлюстрована збiрка / передм. І. Дзюби / Т. Г. Шевченко. – Харкiв : Книжковий клуб «Клуб Сiмейного Дозвiлля», 2011. – 720 с.

Юзва Х.

Науковий керiвник – Сеньовська Н. Л.

РЕЛІГІЙНЕ ВИХОВАННЯ СУЧАСНИХ ПІДЛІТКІВ НА ПРИКЛАДІ МОЛОДІЖНОГО ТАБОРУ «ОАЗИС»

Релiгiйне виховання – важлива складова духовного розвитку дитини. Сьогодні йому надають занадто мало уваги, вважаючи, цим повиннi займатися батьки дитини. «Сьогодні, як нiколи, актуальним є донесення та впровадження у практику виховання в родинах принципiв християнської моралi» [1, с. 113].

Що стосується релiгiйного виховання у школах, то можна смiливо сказати: воно «кульгає». Єдиний спiсiб так чи iнакше навчити дитину азiв катехизацiї – стимулювати вiдвiдування урокiв християнської етики, але не у всiх школах на цей предмет видiляється потрібна кiлькiсть годин. Тож уся вiдповiдальнiсть лягає на плечi батькiв та церкви. «Основнi орієнтири цього процесу – формування духовних цiнностей i моральних переконань, визначення життєвих прiоритетiв, пошук власних шляхiв успiху, розумiння важливостi постiйного вдосконалення своїх знань i вмiнь та головне – слугування українській землi i людям у форматi застосування християнських принципiв» [1, с. 114].